

Leena Lehtinen, KTT, OTL, tutkimusjohtaja (Venäjä-oikeus), Lapin yliopisto

Venäjän uusi metsälaki

Raportti laadittu 29.12.2006 lakitoimiston Lex Leena Lehtinen Tmi
KTM-projektissa ” Venäjän markkinoiden oikeusperustan arviointia suomalaisyritysten kannalta”

Marraskuussa 2006 Venäjän parlamentissa hyväksytty uusi metsälaki muuttaa koko metsäoikeutta selkeämmäksi ja hallittavammaksi, jos kohta siirtymäkausi tulee olemaan sekä hallinnollisesti että oikeusnormien valossa melkoista turbulenssia.

Uusi metsälaki on vahvasti metsäteollisuusmyönteinen: laki luo mahdollisuudet aiempaa rationaalisempaan toimintaan puunjalostuksessa mm. määrittellen jatkojalostuksen yhdeksi metsien hyödyntämismuodoksi (§25). Tämä tarkoittaa sitä, että metsämaille voidaan rakentaa puunjalostuslaitoksia ilman raskassoutuista maaluokan/kategorian muutosprosessia.

Teollisuusorientaatio näkyy myös määriteltäessä metsien kokonaisvaltaisen hyödyntämisen kriteerejä: metsien hyödyntämisen tarkoituksena on mm. kehittää metsäteollisuutta (§12). Tavanomaisen metsäinfrastruktuurin (metsätiet ym.) rakentamisen ohella laki erikseen määrittelee mahdollisuuden rakentaa puun jatkojalostusta varten infrastruktuuria (§14) ja tuotantolaitoksia (§21). Puun jatkojalostusta ja esim. sahojen rakentamista varten yrityksen tulee vuokrata valtion tai kunnan omistama metsäpalsta ja käyttää sitä valtion viranomaisten määrittelemällä tavalla (§ 46).

Metsälain sijoituksia houkutteleva painotus näkyy myös omassa artiklassaan sijoitustoiminnasta metsien hyödyntämisessä (§22). Metsälaki viittaa pääomasijoituslakiin v.1999 todeten, että sekä metsäinfrastruktuurikohteet että puunjalostusinfrastruktuurikohteet voivat olla ko. lain mukaisia investointeja. Pääomasijoituslaissahan määritellään erilaisia etuja investoinneille.

Pääomasijoituslain mukaisista etuhankkeista metsäsektorilla määrää VF:n hallitus.

Uusi metsälaki puhuu asioista niiden oikeilla nimillä eli esim. metsät ovat metsiä riippumatta siitä, kasvaako puu valtion vaiko yksityisen mailla. Kuitenkin erityismetsäkatteoria eli ”lesnoj fond” esiintyy uudessakin metsälaiissa. Lesnoj fond/ varsinaiset talousmetsät ovat federaation omistukseen määriteltä metsää. Maalakia ei tältä osin muutettu, vaan varsinaiset talousmetsät/lesnoj fond on edelleen yksi seitsemästä maaluokasta/maakategoriasta. Metsälaki ei sisällä normeja, joilla määriteltäisiin muihin maaluokkiin kuuluvien metsien omistusoikeudesta, vaan se viittaa maalakiin.

Metsälaki ryhmittelee varsinaiset talousmetsät kolmeen ryhmään: suojametsät, käyttömetsät ja varametsät. Suojametsiksi voidaan määritellä muitakin kuin varsinaisia talousmetsiä. Eri metsäryhmien käyttö, suojele ym. on säännelty metsälaila. Esim. suojametsissä ei saa rakentaa puunjalostusinfrastruktuurikohteita.

Puunhankinta on määritelty yritystoimintana tapahtuvaksi puunhakkuuksi (§29) tai kansalaisten poltto- ja rakennuspuiden ym. hakkuiksi (§30). Kansalaisten omaan käyttöön tarkoitettut hakkuut tapahtuvat pystykauppasopimuksin ja niistä puunhakkuusäännöt ym. normit vahvistaa liittovaltiotsubjekti.

Yritystoimintaa puunhankinnassa voivat harjoittaa Venäjällä rekisteröityneet yritykset, niin oikeudelliset kuin luonnolliset henkilöt, joko vuokraamalla metsäpalstan tai sopimalla pystykaupasta. Ulkomaalaisrajoituksia ei ole.

Valtion tai kunnan omistamien metsäpalstojen vuokraamisesta säädetään metsälaisa. Puunhankintaan tai esim. puun jatkojalostustoimintaan metsää vuokrataan 10-49 vuodeksi jatkovuokraoikeuksin (§72). Vuokraoikeudet ostetaan huutokaupassa, paitsi jos on kyse etuinvestointihankkeesta. VF:n hallitus määrää huutokauppaehdoista ja mallivuokrasopimuksesta.

Pystykaupoista valtion ja kunnan omistamilla mailla säädetään myös metsälaisa, jos kohta monet asiat jää alueiden tai kuntien päätösvaltaan. Normaalitypaus on, että huutokaupalla ratkeaa myös alle vuoden pituiset pystykaupat.

Metsähuutokaupoista sekä vuokraamista että pystykauppoja ajatellen on metsälaisa määräyksiä, joiden mukaan huutokaupan järjestää viranomaiset, valtion tai kunnan elimet, jotka ovat myyjäosapuolena. Huutokaupasta on ilmoitettava julkisesti 60 tai 15 vrk ennen, ja laissa on yksityiskohtainen luettelo ilmoitettavista asioista, mm. lähtöhinta.

Laissa on tyhjentyvä lista perusteista, joilla osallistuminen huutokauppaan voidaan estää. Osallistumismaksua ei saa vaatia. Ennakkomaksu on palautettava niille, jotka eivät voittaneet huutokaupassa. Ilmoitetun osallistumisen voi peruuttaa ilmoittautumisaikana, jolloin ennakkomaksu palautetaan, samoin jos ilmoittajaa ei hyväksytä huutokauppaan.

Jos huutokaupassa on vain yksi osallistuja, on vuokra- tai pystykauppasopimus solmittava lähtöhinnalla ainoan osallistujan ja myyjän välillä. Tällaisessa tapauksessa ei metsälain kilpailupykälän (§50) mukaan oteta huomioon VF:n hallituksen mahdollisesti yritykselle tai yritysryhmälle asettamia puunhakkuun määrällisiä rajoituksia. Kilpailuoikeudelliseksi normiksi tämä sääntö vaikuttaa hieman huteralta, sillä hallituksen monopolisäännöt olisi kovin yksinkertaisesti ohitettavissa manipuloimalla metsähuutokaupoissa.

Sinänsä on tervetullutta, että metsälaissa on oma artiklansa kilpailun turvaamisesta metsäsektorilla. Metsälaki kieltää monopolisoitumisen ja vilpillisen kilpailun metsien hyödyntämisessä. Metsien käyttöön liittyen kielletään erityisesti viranomaisilta ja niiden tehtäviä täyttäviltä yrityksiltä/organisaatioilta toimenpiteet, joilla estetään tai saatetaan estää kilpailua metsätaloudessa. Taloudellista keskittymistä metsien hyödyntämisessä valvotaan valtion taholta kilpailulain nojalla.

Varsinaisilla metsätalousmailla sallitaan sähkö-, kaasu-, öljy- ym. johtojen ja linjojen rakentaminen, geologiset ym. työt, ja niitä sekä muutamia muita toimintoja varten rakentaminen. Näihin tarkoituksiin talousmetsää voidaan vuokrata 1-49 vuodeksi ilman huutokauppaa.

Metsänuudistus on metsää puunhankintaa varten vuokranneen yrityksen vastuulla. Eri luonteisia metsätaloussuunnitelmia tulee laatia liittovaltiosubjekteissa ja vuokrametsäpalstoilla. Metsälain mukaan valtaosa metsätaloudessa noudatettavista normeista vahvistetaan federaation tasolla. Puunhakkuusäännöt vahvistaa federaation elin. Liittovaltion elimet voivat päättää omistukseensa mahdollisesti tulevien metsien käytöstä sekä kansalaisten erityishakkuuta koskevista normeista.

Metsälain mukaan keskusvalta siirtää aluetason valtiovallan elimille useita metsätalouden tehtäviä, mm. varsinaisten talousmetsien pystykaupan huutokauppojen järjestämisen ja pystykaupan sopimusten solmimisen, talousmetsien vuokralle asettamisen ja vuokrasopimusten solmimisen, sekä geologisten tutkimusten lupien myöntämisen varsinaisissa talousmetsissä jne. Liittovaltiosubjekteille korvataan kulut keskusbudjetista. Aluetason valtiovallan elinten on noudatettava keskusviranomaisten määräyksiä ja päätöksiä näissä asioissa.

Metsälaki lähtee siitä, että myös kunnallistason omistuksessa voi olla metsiä, ja näistä metsistä kunta voi itsenäisesti päättää, myös niiden vaihdannasta. Kuntatasolle voidaan myös siirtää valtion elinten tehtäviä metsäkysymyksissä federaation lailla.